

تکنولوژی در اتاق عمل: تسهیل گر اخلاق یا تهدیدگر حریم؟

لیلا ساداتی؛ حجت ترکمندی، حامد روزبهانی

۱. استادیار، عضو هیات علمی گروه اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران. l.sadativ@gmail.com
۲. وکیل پایه یک دادگستری، عضو هیات علمی گروه اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران. hojjat.or@gmail.com
۳. وکیل پایه یک دادگستری، جراح، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

مقدمه: پیشرفت‌های فناوریانه در اتاق عمل، از ربات‌های جراح تا سیستم‌های مانیتورینگ هوشمند، کیفیت و ایمنی جراحی را ارتقا داده‌اند. با این حال، این تحولات از ربات‌های جراح تا سیستم‌های ثبت ویدئویی، فناوری‌های نوین فرصت‌ها و تهدیدهای اخلاقی متعددی ایجاد کرده‌اند و پرسش‌های اخلاقی و قانونی تازه‌ای را نیز مطرح می‌کنند.

متدولوژی: این پژوهش به‌صورت مروری - تحلیلی انجام شد. مقالات بین‌المللی و داخلی در حوزه اخلاق فناوری، قوانین پزشکی و مطالعات موردی خطاهای فناوریانه بررسی شدند.

نتایج: از منظر اخلاقی، فناوری می‌تواند به‌عنوان «تسهیل‌گر» عمل کند: کاهش خطای انسانی، افزایش دقت و کوتاه شدن زمان عمل، همگی در راستای اصل اخلاقی «نفع بیمار» هستند. اما در مقابل، وابستگی بیش از حد به فناوری، خطر کاهش مهارت‌های بالینی و تضعیف مسئولیت‌پذیری فردی را به همراه دارد. اگر یک ربات جراح خطا کند، مسئولیت اخلاقی و قانونی متوجه چه کسی است؟ جراح، بیمارستان یا شرکت سازنده؟ از منظر قانونی، بسیاری کشورها هنوز چارچوب مشخصی برای تعیین مسئولیت در خطاهای فناوریانه ندارند. در ایران نیز قوانین موجود بیشتر بر مسئولیت پزشک تأکید دارند و کمتر به نقش فناوری پرداخته‌اند. این خلأ می‌تواند در آینده منجر به اختلافات حقوقی پیچیده شود. همچنین، فناوری‌های دیجیتال مانند سیستم‌های ثبت ویدئویی اتاق عمل، علاوه بر مزایای آموزشی، تهدیدی برای حریم خصوصی بیماران و حتی کارکنان محسوب می‌شوند. بنابراین، استفاده از این ابزارها باید با پروتکل‌های اخلاقی و اخذ رضایت قبلی همراه باشد.

نتیجه‌گیری: فناوری در اتاق عمل یک «شمشیر دو لبه» است. اگر با چارچوب‌های اخلاقی و قانونی همراه شود، می‌تواند ضامن ارتقای کیفیت درمان باشد؛ در غیر این صورت، تهدیدی برای اعتماد عمومی خواهد بود.

کلید واژه ها: فناوری جراحی، اخلاق، رباتیک، حریم خصوصی بیمار، مسئولیت قانونی

منابع:

1. Satava RM. Ethics and the surgical robot. *Surg Endosc*. ۲۰۰۲;۱۶(۳):۴۹۳-۴۹۹.
2. Association of periOperative Registered Nurses (AORN). *Guidelines for Perioperative Practice*. AORN; ۲۰۲۱.
3. European Society of Anaesthesiology. *Ethical Guidelines for the Use of Technology in Anaesthesia and Surgery*. ۲۰۱۹.
4. Gabrielli M, Valera L, Barrientos M. Audio and panoramic video recording in the operating room: legal and ethical perspectives. *J Med Ethics*. ۲۰۲۰ Apr ۲;medethics-۲۰۱۹-۱۰۶۰۵۶. doi: ۱۰.۱۱۳۶/medethics-۲۰۱۹-۱۰۶۰۵۶. Epub ahead of print. PMID: ۳۲۲۴۱۸۰۷.